

บทบาทเภสัชกรคุ้มครองผู้บริโภค ที่มีต่อระบบยาและสาธารณสุข

กก. ประพนธ์ อางตระกูล

รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

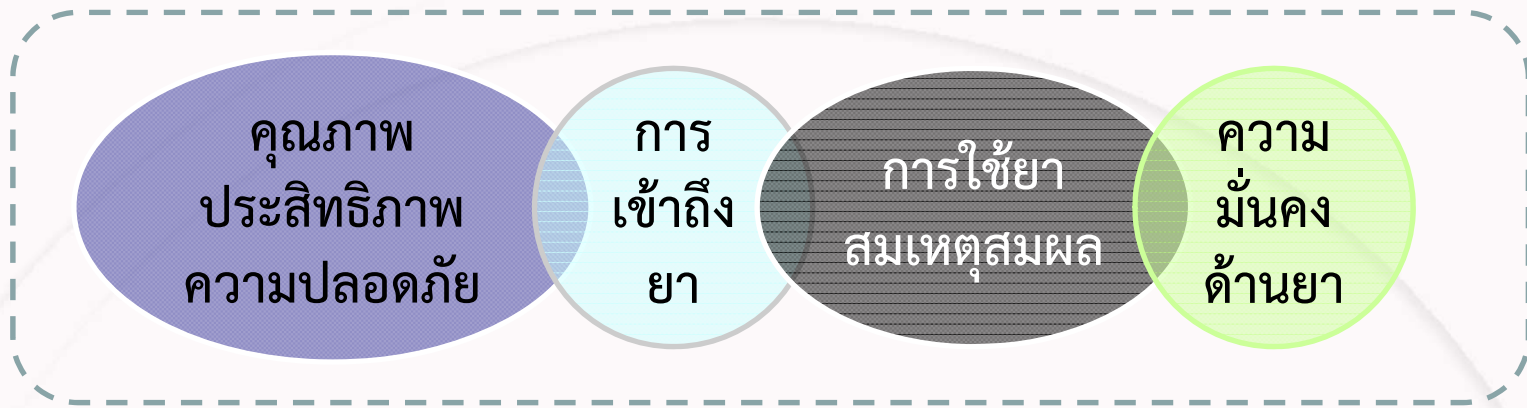

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

กก.ประพนธ์ อางตระกูล

1

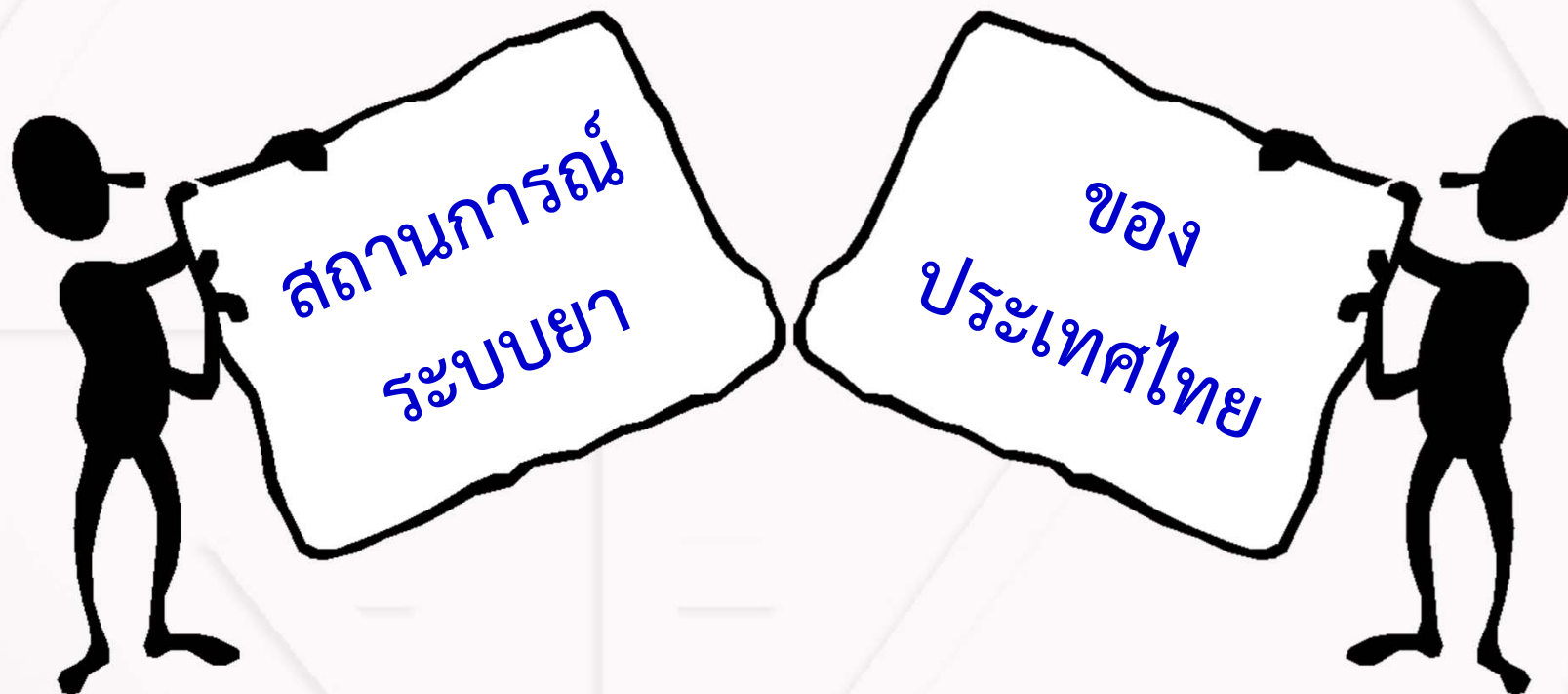
กฎหมายและการบังคับใช้

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

ภก.ประพนธ์ อางตระกูล

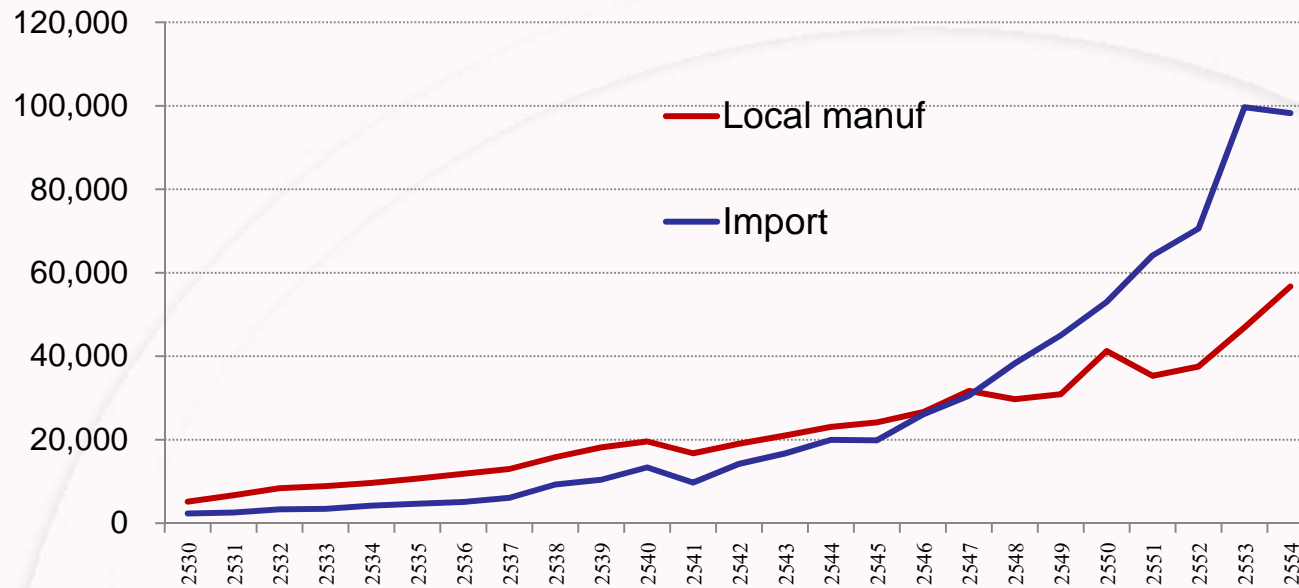

02/09/57

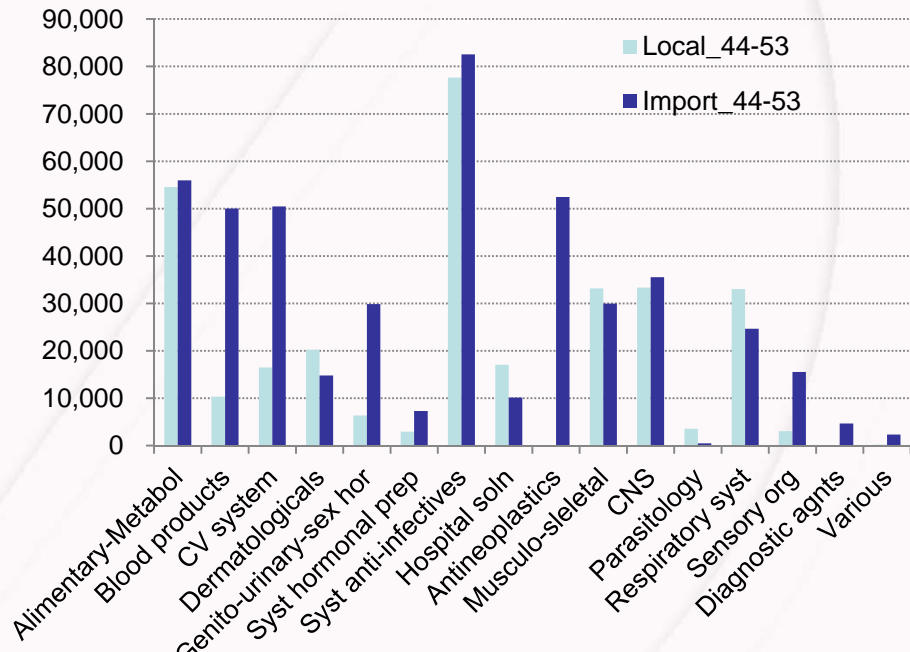
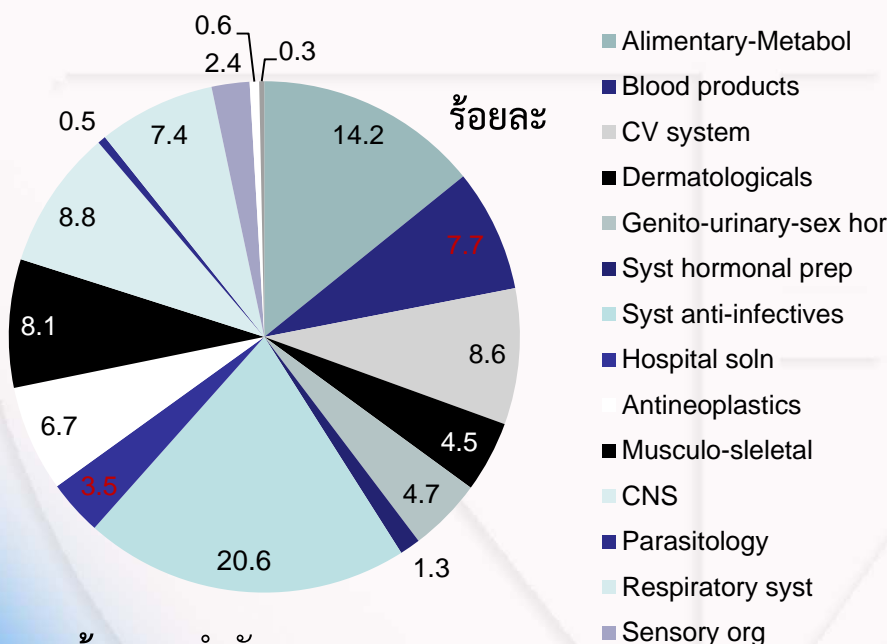
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

กก.ประพนธ์ อางตระกูล

3

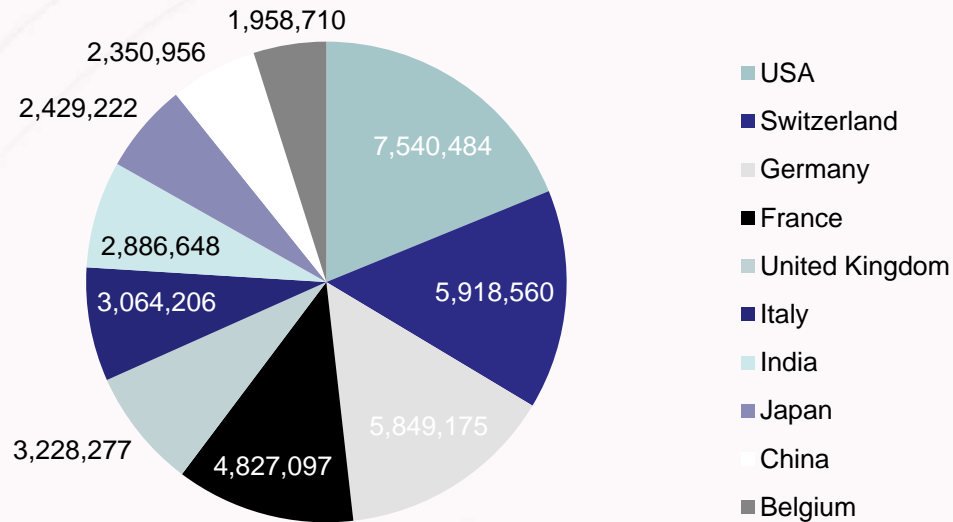
มูลค่าการผลิตและนำเข้ายา
แผนปัจจุบันสำหรับมนุษย์
พ.ศ. 2530-2553 (ล้านบาท)

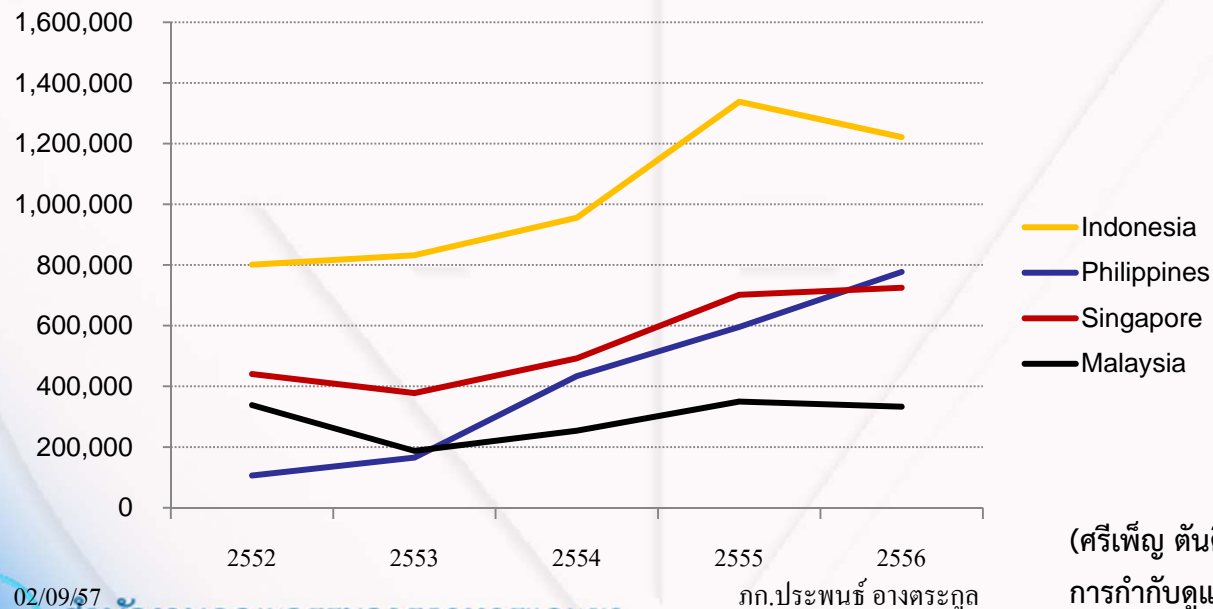
ข้อมูล : สำนักยา อย.

02/09/57

มูลค่าการนำเข้ายา — ข้อมูลจากกรมศุลกากร

ประเทศที่ส่งออกยามาไทยเป็นมูลค่าสูงสุด 10 อันดับแรก พ.ศ.2556 (พันบาท)

มูลค่าการนำเข้ายาจากประเทศกลุ่ม ASEAN พ.ศ. 2552-2556 (พันบาท)

(ศรีเพ็ญ ตันติเวสส. ประชุมสัมมนาเรื่อง ระบบยาและการกำกับดูแลยาของประเทศไทย 12 มิ.ย. 2557) 5

ภาพรวมสถานการณ์ระบบยาของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการ กำกับดูแลยา

1. Drug registration & re-evaluation

- จำนวนทะเบียนตำรับยามากเกินจำเป็น ส่วนหนึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ – เป็นภาระงานและต้นทุนบริหารจัดการของสำนักงาน
- ตำรับยาบางรายการไม่เหมาะสม – ไม่มีหลักฐานด้านประสิทธิผลและความจำเป็นในการใช้ยาสูตรผสม
- การทบทวนทะเบียนตำรับยา – ปัญหาอุปสรรคที่หลากหลาย
- การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำเตือนและการจัดประเภทยา เพิกถอนทะเบียนตำรับยา – ระบบ post-marketing surveillance

2. Distribution ช่องทางการกระจายยาที่ทำให้เกิดการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผล ชนิดของยาที่จำหน่ายไม่เป็นไปตามประเภทของใบอนุญาต

(ศรีเพ็ญ ตันติเวสส. ทบทวนสภาพปัญหาและการวิจัยเกี่ยวกับระบบยาของประเทศไทย. 2550)

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

ภค.ประพนธ์ อางตระกูล

6

สถานการณ์ระบบยาของประเทศไทย (ต่อ)

3. Quality of pharmaceutical products

- ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยา ยาปลอม ยาที่ผลิตในคลินิกเอกชน
- มาตรการในภาครัฐก่อให้เกิดการแข่งขันด้านราคาอย่างมาก - อาจกระทบต่อคุณภาพ

4. Accessibility ยาราคาแพง การขาดแคลนยาจำเป็นบางชนิด

5. Drug use

- การใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผล
- ค่าใช้จ่ายด้านยาที่สูงเกินไป - ยาต้านจุลชีพ และยาต้นแบบ
- บุคลากรที่มีหน้าที่ปฏิบัติการ - ไม่อยู่ประจำ ให้คำแนะนำที่ไม่ถูกต้อง ผลประโยชน์ทางธุรกิจ
- การส่งเสริมการขาย โฆษณา

(ศรีเพ็ญ ตันติเวสส. ทบทวนสภาพปัญหาและการวิจัยเกี่ยวกับระบบยาของประเทศไทย. 2550)
กก.ประพนธ์ อางตระกูล

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

รูปธรรม ปัญหาการกระจายและการใช้ยา

1 ปัญหาการใช้ยาในชุมชนที่ไม่เหมาะสม

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้ยาของคนในชุมชน	
1. ปัจจัยส่วนบุคคล	ความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติ
2. ปัจจัยเชื้อ	การกระจายยาที่ไม่เหมาะสมหรือผิดกฎหมาย เช่น ร้านชำ ร้านยา ขย.2 รวมทั้งคุณภาพของแหล่งกระจายยา เช่น ร้านยา ขย.1
3. ปัจจัยหนุนเสริม	พฤติกรรมการใช้ยาของบุคคลากรทางการแพทย์ (role model) การยอมรับและบรรทัดฐานของคนในชุมชน (peer approval/ social norm) การโฆษณาขายและผลิตภัณฑ์สุขภาพ

2 ปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะ

ผลกระทบของเชื้อดื้อยา (Antimicrobial resistance : AMR,2553)	อัตราการใช้ยาปฏิชีวนะ ในโรคที่ไม่จำเป็นต้องใช้
<ul style="list-style-type: none"> คนไทยติดเชื้อดื้อยา 90,000 คน/ปี คนไทยเสียชีวิตจากเชื้อดื้อยา 38,000 คน/ปี มูลค่ายาปฏิชีวนะรักษาเชื้อดื้อยา 6,000 ล้านบาท/ปี ความสูญเสียทางเศรษฐกิจรวม 30,000 ล้านบาท 	<ul style="list-style-type: none"> รพ.892 แห่ง จ่ายยาปฏิชีวนะใน URI 50-60% Acute diarrhea 50% ร้านยา280 แห่ง จ่ายยาปฏิชีวนะใน URL และ แผลเลือดออก 65 – 80% ร้านชำ 285 แห่งใน 9 อำเภอ จ.ยโสธร มีการจำหน่ายยาปฏิชีวนะ 80% ประชาชนไม่ค่อยมีความรู้เรื่องยาปฏิชีวนะ แต่มีทัศนคติดีต่อยาปฏิชีวนะ

3 ปัญหาการใช้ยาสเตียรอยด์ในทางที่ผิด

การระบาดของสเตียรอยด์ในยาชุด ยาแผนโบราณ อาหารเสริม ขายให้ประชาชนซื้อกินเองจากรถเร่ ร้านชำ ร้านยา จนติด สเตียรอยด์ โดยไม่รู้เป็นปัญหาต่อเนื่องมานาน ชับซ้อนหลากหลาย และมีผลวัด	ข้อมูลรายละเอียด
	<ul style="list-style-type: none"> ปี 2535 มีสเตียรอยด์ในยา ลูกกลอน 30 % ปี 2542 มีสเตียรอยด์ในยา ลูกกลอน อ.น้ำพอง 53.98% ปี 2547 – 2551 มียาแผนปัจจุบันในยาสมุนไพรไม่มีทะเบียน 26.3% พบสเตียรอยด์มากที่สุด ปี 2551 – 2552 มีสเตียรอยด์ในยาลูกกลอน ยาผง ยาน้ำ และแคปซูล 17.87% (จาก 1,584 ตัวอย่าง)

ผลกระทบของการใช้ยาสเตียรอยด์โดยไม่มีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์

- คนไทยมีปัญหาทางคลินิกจาก steroid abuse ~ 6 ล้านคน เสียชีวิต ~ 0.38 ล้านคน และเพิ่มค่าใช้จ่ายการรักษา ~ 1,900 ล้านบาท/ปี
- ความชุกของปัญหาทางคลินิกจาก steroid abuse
  - ความชุกของปัญหาทางคลินิกจาก steroid abuse 93 ต่อ 1,000 คน (ภาคเหนือ 100, ตอ./น. 61, กลาง 96, ตะวันออก 101, ใต้ 131 ต่อ 1,000 คน)
  - อัตราการตายจาก steroid abuse 6.4 ต่อ 100 คน
  - ปัญหาทางคลินิกเช่น Cushing's syndrome (48/1,000), metabolic disorders (43/1,000), adrenal crisis (4/1,000), adrenal insufficiency (9/1,000), โอกาสติดเชื้อและเลือดออกใน GI เป็น 4.8 และ 3 เท่า(ตามลำดับ)ของผู้ที่ไม่ได้รับสเตียรอยด์

สถานการณ์ระบบยาของประเทศไทย (ต่อ)

6. Traditional & herbal medicines

- คุณภาพมาตรฐาน และประสิทธิภาพ
- การพัฒนารูปแบบและสูตรของยาแผนโบราณ – ปัญหาการขึ้นทะเบียนตำรับยา

6.1 R&D, local production and quality assurance

- การส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา
- ความเชื่อมั่นต่อยาสามัญที่ผลิตภายในประเทศ
- ปัญหาเรื่องคุณภาพ – วัตถุดิบ การปนเปื้อน การปนปลอม

6.2 Selection and distribution

- ช่องทางการจำหน่าย
- นโยบายของรัฐ – ผลิตภัณฑ์ OTOP

6.3 Drug use

- การใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผล ใช้ยาในทางที่ผิด ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง การโฆษณาและความเชื่อ

(ศรีเพ็ญ ตันติเวสส. ทบทวนสภาพปัญหาและการวิจัยเกี่ยวกับระบบยาของประเทศไทย. 2550)

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

ภก.ประพนธ์ อางตระกูล

สถานการณ์ระบบยาของประเทศไทย (ต่อ)

7 .ปัญหาการโฆษณาที่ผิดกฎหมายของยา อาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพ

**วิทยุชุมชน
7,700
สถานี**

**ทีวีดาวเทียม
1,000 ช่อง**

**เข้าถึง
14 ล้านครัวเรือน**

ที่มา : สรุปผลการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 รอบที่ 1
สำนักตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข สำนักตรวจและประเมินผล กระทรวงสาธารณสุข

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

ภก.ประพนธ์ อางตระกูล

10

10

ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหา
โภชนาที่ผิดกฎหมายของยา
อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ
พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

1

พัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์
และกลไกการขับเคลื่อน

2

พัฒนากฎหมายและการ
บังคับใช้

3

ส่งเสริม สื่อสีขาว

ส่งเสริม ประชาชนเท่าทัน
สื่อ

4

และ มีส่วนร่วมจัดการ
ปัญหา

5

พัฒนา ระบบสนับสนุน เช่น
ฐานข้อมูลการโฆษณา

ภค.ประพนธ์ อางตระกูล

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

กฎระเบียบ/การเคลื่อนย้าย

- ผลิตภัณฑ์สุขภาพ
- ผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพ
- ประชาชน แรงงาน
- บุคลากรสุขภาพ
- บริการสุขภาพ

ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดจากการเปิดประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558

- ศูนย์พักพิงชั่วคราวจะถูกลุบ คนที่เคยอาศัยในศูนย์ฯ และคนในเขตประเทศเพื่อนบ้านจะเข้ามาใช้บริการสาธารณสุขของไทย
- โรคระบาดต่างๆ ที่แฝงอยู่ในพื้นที่ตะเข็บชายแดนอาจเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น

(website ของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ 2556

(ศรีเพ็ญ ตันติเวสส. ประชุมสัมมนาเรื่อง ระบบยาและการกำกับดูแลยาของประเทศไทย 12 มิ.ย. 2557)

ภก.ประพนธ์ อางตระกูล

ความท้าทายต่อระบบการกำกับดูแลยา ในอนาคต

- Harmonization–convergence–collaboration:
  - ระหว่าง NDRAs ของประเทศต่างๆ
  - ระหว่าง NDRAs กับนโยบายแห่งชาติด้านต่างๆ บัญชียาหลักๆ ระบบประกันสุขภาพ การประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพ (HTA)
    - ผลต่อการเข้าถึงยา
    - ผลต่อเศรษฐกิจประเทศและระบบการกำกับดูแลยา
- นวัตกรรมของเทคโนโลยี : เทคโนโลยีชีวภาพ – personalized medicines, pharmaceutical products with delivery devices/vehicles, นาโนเทคโนโลยี
- ความเปลี่ยนแปลงในภาคอุตสาหกรรม

กลไกสำคัญในการพัฒนาระบบยาของประเทศไทย

๑

๒

ระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรี พ.ศ.
2551

คณะกรรมการพัฒนา
ระบบยาแห่งชาติ

- นโยบายแห่งชาติด้านยา พ.ศ. 2554
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ พ.ศ. 2554 – 2559
  - การเข้าถึงยา
  - การใช้ยาอย่างสมเหตุผล
  - การพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตยา ชีววัตถุ และสมุนไพรเพื่อการพึ่งพาตนเอง
  - การพัฒนาระบบการควบคุมยาเพื่อประกันคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของยา

การคัดเลือกยา

การใช้ยา

ระบบยา

การจัดหายา

การกระจายยา

พระราชบัญญัติยา พ.ศ.
2510 และฉบับแก้ไข
เพิ่มเติม

คณะกรรมการยา

- Pre-marketing control
  - การขออนุญาตสถานที่ผลิต นำเข้า ขาย
  - การขึ้นทะเบียนตำรับยา
- Post-marketing control
  - การเฝ้าระวังปราบปราม
    - สถานที่
    - ผลิตภัณท์
  - การทบทวนทะเบียนตำรับยา
  - การควบคุมการโฆษณา
  - การติดตามความปลอดภัยจากการใช้ยา

การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ

(ภายใต้นโยบายแห่งชาติด้านยา พ.ศ. 2554 และยุทธศาสตร์
การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ พ.ศ.2555 - 2559)

ลำดับเวลา	คณะกรรมการที่รับผิดชอบ	แต่งตั้งตาม
อดีต (พ.ศ.2524 / พ.ศ.2536)	คณะกรรมการแห่งชาติด้านยา	มติคณะรัฐมนตรี
ปัจจุบัน (พ.ศ.2551 - ปัจจุบัน)	คณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2551
อนาคต	คณะกรรมการยาแห่งชาติ	พ.ร.บ.ยา (ร่าง พ.ร.บ.ยา พ.ศ. ....)

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

ภก.ประพนธ์ อางตระกูล

บทบาท(ที่คาดหวัง)เภสัชกรคุ้มครองผู้บริโภค ต่อการพัฒนาระบบยาและสุขภาพ

๑. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ ตลอดวงจรรนโยบาย
๒. ส่งเสริมการเข้าถึงยาจำเป็นของประชาชน
๓. การพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค เพื่อการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล
๔. พัฒนาระบบการใช้ยาสมเหตุสมผลในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน
๕. พัฒนาอุตสาหกรรมยาในประเทศ เพื่อการพึ่งพาตนเอง เพิ่มรายได้เข้าประเทศ
๖. การสร้างความเชื่อมั่นต่อการใช้ยาสามัญที่ผลิตภายในประเทศ
๗. การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
๘. เคลื่อนไหวสังคมเพื่อให้เกิดนโยบายสาธารณะด้านยาอย่างมีส่วนร่วม

www.fda.moph.go.th

ขอขอบคุณ

www.oryor.com

<http://www.facebook.com/fdathai>

คุ้มครอง ห่วงใย ใส่ใจคุณภาพ

02/09/57

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION

ภก.ประพนธ์ อางตระกูล

17